

TIEDONLUOVUTUSLUPA KORKEAKOULUJEN VALTAKUNNALLISEN TIETOVARANNON VIRTA-JULKAISUTIETOPALVELUSTA OPENAIRE -PORTAALIIN

Korkeakoulujen valtakunnallisen tietovarannon VIRTA-julkaisutietopalvelu

Korkeakoulujen valtakunnallisen tietovarannon VIRTA-julkaisutietopalveluun tallennetaan tutkimusorganisaatioiden (yliopistot, ammattikorkeakoulut, tutkimuslaitokset, yliopistolliset sairaalat) tuottamien tutkimusjulkaisujen tietoja. Tutkimusorganisaatiot toimivat tallennetun tiedon rekisterinpitäjinä omien tietojensa osalta ja vastaavat järjestelmään tallentamiensa tietojen sisällöstä, virheettömyydestä ja ajantasaisuudesta. Kyseessä ei ole tietojen luovutus, vaan tiedot säilyvät osana tutkimusorganisaatioiden rekisteriä ja rekisterinpitovastuuta. Tutkimusorganisaatiot rekisterinpitäjinä päättävät tietojen hyödyntämisestä ja luovuttamisesta VIRTA-julkaisutietopalvelusta eteenpäin.

Opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM) vastaa tietovarannon kustannuksista ja elinkaaren hallinnasta. Tietovarannon teknisenä ylläpitäjänä OKM vastaa tietovarannon yleisestä toiminnasta sekä teknisestä käyttöyhteydestä tietojen tallentamista, käsittelyä ja luovutusta varten, tietovarannon käytettävyydestä, eheydestä ja muuttumattomuudesta sekä tietosisällön suojaamisesta ja säilyttämisestä, tietojenkäsittelyn asianmukaisuudesta ja tietoturvallisuudesta. OKM on sopinut CSC - Tieteen tietotekniikan keskus Oy:n (CSC) kanssa tietovarannon teknisestä ylläpidosta siten, että CSC toteuttaa palvelun ja ylläpitää sitä.

VIRTA-julkaisutietojen käyttö OpenAIRE-portaalissa

Euroopan komissio on vuodesta 2009 lähtien tukenut tutkimustiedon avointa saatavuutta edistäviä ja tieteen avoimuuteen liittyvien palveluja tuottavia OpenAIRE-projekteja (OpenAIRE, OpenAIRE+, OpenAIRE2020, OpenAIRE Connect, OpenAIRE Advance). Vuonna 2018 perustettiin OpenAIRE A.M.K.E organisaatio toteuttamaan OpenAIRE:n tavoitteita. Sen rinnalla jatkuu vuoden 2020 loppuun asti OpenAIRE Advance -projekti. OpenAIRE:n toimintaan osallistuu tutkimusinfrastruktuurien parissa toimivia organisaatioita pääasiassa EU:n jäsenvaltioista, mutta myös EU:n ulkopuolelta. Suomessa OpenAIRE:n kansallisena avoimen saatavuuden tukipalvelupisteenä (NOAD, national open access desk) toimii Helsingin yliopiston kirjasto.

OpenAIRE ylläpitää ja kehittää portaalia, johon haravoidaan tieteellisiin julkaisuihin liittyvää metadataa sekä eurooppalaisista että kansainvälisistä julkaisuarkistoista. Julkaisutietojen lisäksi portaalissa on myös eri lähteistä haravoitua metadataa tutkimusaineistoista, ohjelmistoista ja rahoittajista. Tutkimusjulkaisujen OpenAIRE-haravointi alkoi vuonna 2010 Euroopan komission 7. puiteohjelman (FP7) myötä, ja EU-rahoitteisten tutkimushankkeiden tulee järjestää tutkimusjulkaisujensa avoin saatavuus julkaisuarkistoista, joista metatiedot siirtyvät OpenAIRE-portaaliin.

OpenAIRE-portaali sisältää OpenAIRE-palvelut ja -tukisivut sekä tietoa avoimesta tieteestä Euroopassa. OpenAIRE-portaalin toimintoihin kuuluu metatietojen haku ja selailu. Lisäksi portaali tarjoaa organisaatioille mahdollisuuden julkaisu- ja muiden tietojen tarkasteluun raportoinnin näkökulmasta. Portaali on avoin kaikille, mutta raportointityökaluihin vaaditaan organisaatiokohtaiset pääkäyttäjäoikeudet. Portaali tarjoaa sisältämänsä tiedot myös avoimen rajapinnan kautta edelleen käytettäväksi eri järjestelmiin. OpenAIRE:n tietoja käytetään, kun arvioidaan miten komission rahoittamat projektit ovat toteuttaneet rahoitusehtojen mukaiset avoimuusveloitteet. Portaalilla avulla muutkin tutkimusrahoittajat voivat seurata julkaisujen avoimuuden toteutumista rahoittamissaan hankkeissa.

Osa suomalaisista tutkimusorganisaatioista tarjoaa julkaisutietonsa haravoitavaksi organisaatiokohtaisista julkaisuarkistoista OpenAIRE-portaaliin. Tuki julkaisutietojen haravoinnille vaatii kuitenkin julkaisuarkistokohtaista työtä sekä haravoinnin mahdollistamisessa, että metatietojen muuntamisessa OpenAIRE:n tietomalliin. Tuomalla julkaisutiedot keskitetyksi VIRTA-julkaisutietopalvelusta välttää organisaatioissa työltä haravoinnin mahdollistamiseksi ja tulevien muutostöiden toteuttamiseksi jatkossa.

OpenAIRE-haravointiin liittyviä kokemuksia selvitettiin kyselyllä keväällä 2018. Vastauksissa toivottiin kansallista koordinaatiota OpenAIRE-haravointiin. Tulokset julkaistiin Tutkimustiedon avoin saatavuus - blogissa: <https://blogs.helsinki.fi/openaire2020/2018/08/23/kansallisesta-koordinaatiosta-toivotaan-tukea-julkaisuarkistoille-openaire-kyselyn-tulosten-yhteenveto/>

Käytettävät tiedot ja niiden käyttötarkoitus

VIRTA-julkaisutietopalvelun tietoja hyödynnetään osana OpenAIRE-portaalin tietopohjaa. VIRTA-metatiedot rikastavat portaalin metatietoja, kun ne yhdistetään muista lähteistä koottuihin metatietoihin. Yhdistämisessä hyödynnetään julkaisutiedoista löytyviä tunnisteita. Yhdistämisessä julkaisutietoon voidaan liittää esimerkiksi tieto julkaisun yhteydessä tehdyn tutkimusaineiston metatiedoista, mikäli tällainen tieto löytyy OpenAIRE-portaalista ja se voidaan luotettavasti yhdistää kyseiseen julkaisuun. Tarkemmat julkaisutiedot helpottavat myös julkaisujen, rahoitustietojen ja data-aineistojen keskinäistä linkitystä portaalin tasolla. Julkaisutietojen siirrossa käytetään CERIF-tietomallia, johon VIRTA-tietomallin mukaiset julkaisutiedot on määritelty käyttäen VIRTA-julkaisutietopalvelun wikisivuilla ylläpidettävää määrittelytaulukkoa: <https://wiki.eduuni.fi/x/IRLTB>. Haravointi tapahtuu käyttäen VIRTA-julkaisutietopalvelun OAI-PMH-rajapintaa.

VIRTA-julkaisutietopalvelusta tiedot OpenAIRE-portaaliin on tarkoitus viedä välittömästi, kun OpenAIRE-portaalissa on valmius haravoida julkaisutietoja.

Tutkimusorganisaation toimenpiteet

Jos organisaatio haluaa luovuttaa VIRTA-julkaisutietopalveluun tuomansa julkaisutiedot edelleen OpenAIRE-portaaliin, pyydetään siitä ilmoittamaan CSC:lle. Organisaatio voi samalla ilmoittaa, toteutetaanko tietojen luovutus kaikilta julkaisu vuosilta vai käytetäänkö tietojen luovutuksessa jotakin muuta rajausta (esim. julkaisutyyppi).

Tutkimusorganisaation tulee ilmoittaa päätöksestään CSC:lle. Päätöksessä tulee viitata tähän lupapyyntöön. Mahdollinen tiedonluovutuslupa voidaan myöntää tutkimusorganisaatiolle sopivana ajankohtana. Mahdolliset muutokset tiedonluovutuslupaun, esimerkiksi rajauksen suhteen, voidaan ilmoittaa myös varsinaisen kirjallisen tiedonluovutusluvan myöntämisen jälkeen. Ilmoitukset muutoksista ilmoitetaan osoitteeseen virta-julkaisutietopalvelu@csc.fi.

Tutkimusorganisaatio päivittää tutkimus- tai julkaisutietojärjestelmänsä rekisteriselosteeseen tiedon, että rekisteristä luovutetaan tietovarannon kautta teknistä käyttöyhteyttä käyttäen tietoja ko. tarkoitukseen.

CSC huolehtii tiedonluovutusten toteutuksesta ja niiden asianmukaisuudesta sekä tietovarannon ylläpidosta, suojaamisesta ja tietoturvallisuudesta.

Päätös toimitetaan allekirjoitettuna osoitteeseen:

CSC - Tieteen tietotekniikan keskus Oy

Kirjaamo

PL 405 02101 Espoo